

let žilo v tiché konspiraci, svědčí husarský kousek paní primářky z dětské foniatrie MUDr. Nesnídalové, která s potřebnou pravomocí a razítkem zdravotnické instituce pořádala pravidelné přednášky pana profesora na svojí klinice v Klimentské ulici. Tento cyklus pak pokračoval až do vzniku Charty 77.

Vyvíjel se do podoby semináře, který se někdy konal i v Lékařském domě na Vinohradech a na němž přednášeli i jiní zakázaní filozofové, jako dr. Jiří Němec nebo můj spolužák z fakulty dr. Petr Rezek. Petrův výklad postupně získával svůj vlastní osobitý styl. Někdy se mě při jeho přednáškách zmocňoval skoro až přízračný pocit, že se do něj ještě za svého života profesor Patočka převtělil. I Rezkovy pronikavé analýzy obsahovaly ty páně profesorovy napínavé odmlky a pak náhlé výbušné kadence interpretujících vět.

Když byl jako první mluvčí Charty pan profesor uštván opakovanými celodenními výslechy k smrti, byla plánována další taková přednáška veřejně uspořádaná pod záštitou jiné zdravotnické instituce a měla se konat v místnostech ambulantní psychologické poradny pro mládež v ulici Ke Karlovu nedaleko Lékařského domu. Přednášející dr. Petr Rezek zahájil setkání minutou ticha za profesora Patočku. Akustický prostor místnosti byl patrně operativně odposloucháván okolními auty, neboť ještě než minuta ticha uplynula, vpadlo do místnosti početné estébácké komando.

Příslušníci se rozestavili kolem místnosti, do jejíhož středu směrem k Petrovi napochodoval jakýsi mladší, mírně prošedivělý šéf v koženkovém kabátě a důležitě zadeklamoval, zvedaje do vzduchu nad hlavu svůj služební průkaz: „Jménem Státní bezpečnosti Prahy 2 prohlašuji toto shromáždění za ukončené.“ Tento velitel komanda si počínal tak teatrálně, že jsem zažíval pocit déjà vu, jako bych scénu, jejíž jsem byl živou jednající součástí, viděl coby divák v biografu v nějakém sovětském filmu, v němž Dzeržinského ostří čekisté právě přepadli konspirativní schůzku buržoazních spiklenců. Mezitím už se ostatní členové komanda pustili do perlustrace

přítomných. Mezi posluchači byla celá řada dlouholetých žáků profesora Patočky, byli tam však také i odborníci z klinické praxe, kteří se v tak mimořádné situaci ocitli poprvé, a tak se ve stavu šoku mráкотně podvolovali proceduře zjišťování totožnosti. Světlym bodem této ponuré situace byla mladá sympatická organizátorka přednášky, psycholožka Lenka Klabanová. Nejprve duchapřítomně ukryla ostře sledovaného dr. Jiřího Němce do vedlejší místnosti a pak slušně, nicméně kategoricky upozornila estébáky, že se jedná o úředně schválený seminář na zdravotnické půdě, a žádala, aby jí nejprve předložili svoje služební průkazy. S něčím podobným se zřejmě setkali málokdy, neboť její žádost odmítli jako nepatřičnou. Lenka však znala zákony lépe než tito hulváti, kteří se právě vydávali za jejich „ochránce“, a ani jejich neprofesionální hulákání ji nevyvedlo z jejího klidu. K úžasu estébáků i perlustrovaných vyndala ze zdravotnické skříně fotoaparát a jednoho po druhém si tváře nezvaných návštěvníků vyfotografovala. Ted' to byli zase oni, kdo byli uvedeni do stavu šoku. Rozžhavení, jak se říká „do běla“, odvezli Lenku k výslechu.

Samozřejmě, že její šéf, který jí seminář předtím úředně povolil, ji pak hodil přes palubu. Vyhodili ji z práce a nikdo se jí nezastal. Taky jsme v Čechách v březnu 1977. Lenka to však zcela určitě předvídala už v okamžiku, kdy brala fotoaparát do ruky, a tak se stejným klidem a duchapřítomností vzala i svůj další osud. Našla si práci mimo Prahu v Ústavu pro delikventní mládež, kde sice mohla pracovat ve svém oboru, ale na takovém místě, pro něž tou dobou „nebyli lidi“. Teprve po mnoha letech se opět mohla vrátit ke své profesi v Praze. V televizním pořadu o profesoru Janu Patočkovi natočeném v roce 1990 na celou tuto situaci vzpomínala se skromností sobě vlastní jako na něco zcela samozřejmého. Pro mě však ta chvíle s fotografovanými estébáky zůstane navždy provázena svátečním pocitem osvěžující oázy uprostřed tehdejší pouště českého strachu, zakřiknutosti, utápnutosti, a dokonce i alibistického

servilního nadbíhání mocným, čímž se zase zpětně vyžívala jejich nadutost gubernátorských poskoků a biřiců. Určitě to byl jeden z důležitých zážitků, který mne později vedl k rozhodnutí podepsat Chartu.

Také dr. Petr Rezek byl brzy zbaven možnosti pracovat jako klinický psycholog a našel si místo hodné tvůrčího filozofa: totiž místo nočního hlídače koní na Malvazinkách. Mezi čtyřnohými ušlechtilými plnokrevníky si připravoval koncepty svých fenomenologických přednášek na nejrůznější témata, o kterých přednášel v soukromých bytech a později občas i veřejně pod záštitou právě založené Jazzové sekce. To bylo období, kdy se dostával do stavu opojení z pocitu, že se dá fenomenologickým pohledem uchopit vlastně jakýkoliv jev, s nímž se právě setkává. A tak učinil takovým objektem svých svérázných interpretací například evropský patos, tak jak se artikuloval v italské opeře. Tou dobou rázoval Prahou od koní do bytů konspirovaných přednášek s objemnou taškou plnou konspektů zahraničních filozofických publikací i kazet s nahrávkami oper. A právě při jedné návštěvě v přítelově bytě byl zatčen a odvezen i s taškou k výslechu do Bartolomějské. Druhý den brzy ráno, ještě než se dostal domů, se propuštěn z cely předběžného zadržení – cépézetky – zastavil cestou u nás v Zahradním Městě, aby mojí ženě a mně vyprávěl, jaké to bylo. Petr ještě celý žhnul nabitý silnými zážitky a vzrušeně vyprávěl.

Vyšetřovatelé začali s výslechem v poměrně korektním tónu. Ze zabavené tašky pečlivě vyndali její obsah a probírali list po listu. Otázky kladli tak, aby se od zadrženého filozofa dozvěděli, co se skrývá pod těmi tajuplnými vesměs cizojazyčnými názvy, až dospěli k papíru, který byl popsán Petrovým rukopisem. Tento moment nám pečlivě přehrával se všemi nuancemi intonace i výrazem tváře. Důležité je poznamenat, že se na vyšetřovatele kladoucího otázku soustředěně hypnoticky zahleděl svýma modrýma očima a zároveň plynule zrychloval kadenci svých slov a vět. Začal tedy zvolna odpovídat: „Pánové,

na tomhle papíru mám něco velmi důležitého... Dávejte pozor, co já teď udělám. Já ten papírek takhle vezmu a... sním!!“ Než se vyšetřovatel a jeho soudruzi vzpomatovali, chňapnul Petr po papíru s adresami přednáškových bytů, zmuchlal jej, strčil do pusy a rozžvýkal.

Za chvíli už seděl s rukama spoutanýma za zády želízky. Adresy přátel, které nechtěl uvést do nesnází, se však už nalézaly v bezpečném úkrytu zažívacího traktu. Ve služební místnosti náhle zavládla nečekaná pohoda. Vyšetřovatelé uklidnění tím, že jim doktor filozofie už nic dalšího ze zabavených materiálů nesní, probírali kus po kuse zbytek obsahu objemné tašky. Brzy narazili i na kazety, plni radostného očekávání, že spoutanému fenomenologovi přehrají něco supertajného. No a pak všichni, on spoutaný a oni značně překvapeni, vyposlechli celou několikahodinovou Aidu a otevřeným oknem čerstvý večerní vánek v rytmu slavných árií povíval erárními záclonami v Bartolomějské.

Vzrušující zážitek z prvního výsledku dal Petrovi celou řadu silných inspirujících podnětů: k další soukromé přednášce, filozofické analýze tajné policie jako fenoménu. Koho dnes asi inspirují ti hoši, kteří rozšířili jídelníček doktora Rezka o nečekaný zákusek?

Mnoho radostí mi v ponurém začátku osmdesátých let způsobil objev divadla Sklep. Nejprve to byl údiv, že v generaci předurčené normalizačními osnovami k totálnímu „zbrainwashingování“ je něco takového vůbec možné. Se Sklepem mne seznámil jeho tehdy velmi mladý skladatel David Noll, který mne ve dvaosmdesátém na parníku Jazzové sekce požádal o nějaké volné texty. Od skleповské Besídky 1983 jsem se stal pravidelným divákem, jedním z mála nad třicet let, kterého tam kromě vlastních rodičů pouštěli z protekce. Seznámil jsem se i se zakladateli souboru Davidem Vávrou a Milanem Šteindlerem, který mi dokonce propůjčil čestný titul „externí ředitel“. Jak jsem se postupně seznamoval s repertoárem i dalšími členy souboru, zjistil jsem, že kudy sklepací chodí, tudy vytvářejí problémy, ať už jako celek, jednotlivci, nebo dvojice, a to někdy jen svojí pouhou přítomností.

Ve stejné době od rána 16.3. do rána 18.3. byla zajištěna i Lenka Klabanová, psycholožka na OÚNZ v Praze 2. Dne 15.3. totiž měl být uspořádán v prostorách této instituce psychologický seminář na téma Psychologie intersubjektivní, který měl pojednávat rovněž o otázkách smrti. StB se zdálo, že pořádání semináře souvisí s úmrtím prof. Patočky, a proto krátce po jeho zahájení seminář rozpustila „z moci úřední“. Lenku Klabanovou, která ho měla organizovat, vzala na výslech, který trval od 18 hod. až do 1 hod. následujícího dne. Během výslechu jí odmítli příslušníci StB poskytnout potravu a dokonce i vodu, fyzicky ji ohrožovali a vyhrožovali jí. V 1 hod. ráno ji bez peněz propustili a doporučili jí, aby šla do Střešovic pěšky; dorazila tam v půl třetí. Již v 8 hod. ráno 16.3. byla znovu zajištěna na 48 hodin, jak jsme uvedli. Na semináři byl zajištěn dr. L. Hejdánek a jeho dcera Petra, která však byla po 4 hod. výslechu propuštěna. V souvislosti se seminářem byla vyslýchána celá řada osob, naposledy dne 19.3.: přednášející Petr Rezek, Lenka Klabanová, Petra Hejdánková a další vyslýcháné osoby nejsou signatáři Charty 77; policie je ale podezírá ze sympatií k názorům zemřelého profesora.

V souvislosti se seminářem psychologů, který se konal 15.3. t. r. v Sokolské ulici, byli postiženi dr. Bohumír Janát, signatář Charty 77 (okamžitě rozvázání pracovního poměru), dr. Petr Rezek (totéž), Zora Krčová, promovaná pedagožka, okamžitě propuštěna ze Státního pedagogického nakladatelství pro „ohrožení bezpečnosti státu na základě podpisu Charty 77“ (ve skutečnosti není zatím její signatářkou), dr. Jiří Michálek (v řádné výpovědi), Michal Jůza (vyloučen ze stavební fakulty ČVUT), Helena Klabanová (ve výpovědní lhůtě), Anna Kohnová, rovněž psycholožka (zatím v ochranné lhůtě, výpověď až k 1. listopadu 1977, semináře se nezúčastnila, je „vinna“ jen přátelstvím k Heleně Klabanové), dr. Kateřina Biglová, psycholožka (výpověď z reorganizačních důvodů již vypršela; je v těžkém duševním stavu hospitalizována), Jiří Němec, psycholog, signatář Charty 77 (v řádné tříměsíční výpovědní lhůtě pro údajnou pracovní nekázeň, jež se prý nezlepšila po předtím udělené důtce), matematik Jaroslav Kalous (v nátlaku rozvázal pracovní poměr dohodou), dr. Martin Hybler (po uplynutí zkušební doby zamítnuto prodloužit pracovní poměr). Tažení proti psychologům bylo údajně řízeno komisí při ředitelství OÚNZ Praha pro vyšetřování činnosti psychologů v souvislosti s fenomenologií.